

Prunuskwekers zijn alert op Xanthomonas, ondertussen blijft de handel overeind

'Meer duidelijkheid is op dit moment het belangrijkste'

De gevreesde bacterie *Xanthomonas arboricola*, en in mindere mate ook *Pseudomonas syringae*, houdt de gemoederen in prunusland meer dan bezig. Immers eenmaal *Xanthomonas* in je teelt, heeft grote gevolgen. Zelfs tot aan quarantaine en algehele vernietiging toe.

Auteur: Ruud Jacobs

Xanthomonas stelt zowel prunuskwekers als adviseurs nog steeds voor tal van onopgeloste vragen. Hans Pijpers, teeltadviseur van Cultus Agro Advies: "Waar komt het vandaan, hoe lang kan het zich ophouden in het gewas en kan dat ook in de bodem, welke rol spelen de bemestingsgesteld van de plant, het weer en ook insecten bij de overdracht." Vragen waar momenteel nog geen 100 procent antwoord op kan worden gegeven. Om alles zo goed mogelijk in kaart te brengen volgt PPO de prunusziekte zeer nauw op de voet en inventariseert vele gevallen. PPO bomen is projectleider van een meerjarenproject rondom deze problematiek.

1,5 Miljoen prunussen

Een van de grotere prunuskwekers van het land, Dutch Garden Plants B.V. in Deurne, heeft de *Xanthomonas* nog niet in zijn teelt waargenomen. Toch is en blijft men daar zeer alert. Harri van de Mortel, een de van de drie eigenaren en

binnen de kwekerij verantwoordelijk voor de 'cijfers': "We zijn zeker wel bezorgd, maar gelukkig hebben we het hier niet. We steken ook veel tijd en energie in maatregelen om de ziekte buiten te houden. Met 1,5 miljoen prunussen zou ik zeker slapeloze nachten hebben als het hier aanwezig zou zijn." Behalve prunussen is Dutch Garden Plants vooral ook druk met de teelt van coniferen. "De prunussen kweken we voornamelijk onder glas op een aantal locaties hier in de regio Noordoost-Brabant en Noord-Limburg", aldus Van de Mortel. Van de prunussen worden er drie soorten gekweekt, te weten *Rotundifolia*, *Novita* en *Caucasica*. Van de Mortel: "De *Rotundifolia* is met 50 procent de grootste teelt. Deze prunus is van oudsher het populairst, maar tevens ook het meest gevoelig voor ziektes."

Teeltadvies

De kwekerij op de grens van het Brabantse en Limburgse land krijgt bij de prunusteelt advies

van Cultus Agro Advies. Van de Mortel: "Behalve dat we zelf dagelijks de teelt goed monitoren, komt er elke week iemand van Cultus kijken hoe de planten er bij staan." Teeltadviseur Hans Pijpers: "We zien de laatste twee tot drie jaar wel dat er noemenswaardig meer aantastingen zijn. De mate van de problematiek varieert sterk van bedrijf tot bedrijf." Wat precies de oorzaak van de bacterieziekte is, is vooralsnog niet helemaal duidelijk. PPO doet in samenwerking met Cultus Agro Advies onderzoek. In eerste instantie wordt gedacht aan onder andere een combinatie van stressfase bij de plant, temperatuur en vocht tijdens de zogenoemde bladnatperiode. Pijpers: "Dit zijn vooralsnog aannames. Mogelijk zijn er meerdere zaken die de ziekte kunnen veroorzaken."

Voorzorgsmaatregelen

Dat de prunussen van Dutch Garden Plants nog geen *Xanthomonas* onder de leden hebben, ligt

volgens Van de Mortel wellicht voor een groot deel aan het feit dat deze prunussen groten-deels in kassen worden geteeld, waardoor ze minder last van weersomstandigheden hebben. "Mogelijkerwijs ligt het ook aan een aantal voorzorgsmaatregelen. Zo proberen we de planten zo gezond mogelijk te houden en vrij van stress, zijn we kritisch op ons uitgangsmateriaal en hebben we veel aandacht voor de bedrijfshygiëne. Zo blijft het snoeimateriaal bijvoorbeeld steeds op een en dezelfde locatie en worden de machines altijd eerst grondig gereinigd voordat die ergens anders worden ingezet. Verder kijken we ook kritisch naar wie er allemaal bij ons in de kassen komen en in het hoogseizoen gebruiken we altijd overalls en plastic schoenenhoesjes. Ook hebben we ontsmettingsbakken gehad, maar daar zijn we na klachten over vervuiling aan het schoeisel mee gestopt."

Verder poogt Dutch Garden Plants continu alle planten zo schoon en sterk mogelijk te houden. "Onkruid en snoeiafval worden meteen in groencontainers afgevoerd. En als plantenpartijen niet direct voor de handel beschikbaar hoeven te zijn, worden ze breder gezet, waardoor er meer

"We zien de laatste twee tot drie jaar wel dat er noemenswaardig meer aantastingen zijn. De mate van de problematiek varieert sterk van bedrijf tot bedrijf"

lucht en licht bij de planten komt. Hierdoor is er minder kans op het ontstaan van een dood microklimaat rond de plant", zo laat Van de Mortel weten.

Om er voor te zorgen dat schimmels en bacteriën zo min mogelijk kans krijgen om planten eventueel te infecteren, wordt er ook veel aandacht geschonken aan het bewateren. Van de Mortel: "Het tijdstip van water geven is gewoon erg belangrijk. Wij doen dat 's morgens vroeg en dan op de juiste dag. 's Avonds willen we gewoon een droog gewas hebben." Pijpers onderschrijft dit streven volmondig: "Hoe korter de tijd dat het gewas nat is, hoe veiliger het is."

Grondmonsters en bladanalyses

Niet alleen de plant zelf wordt bekeken, ook de grond in de containers wordt nauwlettend in de gaten gehouden. Een keer in de vier tot zes weken worden er grondmonsters genomen en tussen maart en oktober worden er elke week bladmonsters genomen voor analyse bij Hortinova. "Dit jaar hebben we vanaf maart, april al zo'n 180 bladmonsters genomen. Hierbij wordt zowel naar jong als oud blad gekeken. Voor één monster worden van elke partij dertig blaadjes geanalyseerd. Zowel in de grond als in het blad worden dezelfde elementen gemeten, maar de grondmonsters zijn in deze leidend, omdat hiervan de normen bekend zijn. De bladanalyses staan in deze nog in de kinderschoenen en daarvan is nu nog geen nauwkeurig referentiekader beschikbaar."

Onduidelijkheid

Harri van de Mortel benadrukt tijdens het gesprek

Hans Pijpers

Harri van de Mortel

“Er komt zeker een oplossing, want er is en blijft gewoon veel vraag naar prunussen”

meermaals dat er zo snel mogelijk meer duidelijkheid over de bacterieziekte moet komen. “Wat me stoort is de algehele onduidelijkheid rond Xanthomonas. Die onduidelijkheid zorgt voor angst. Er is er nog veel onbekend en daardoor zijn telers bang en ongewis. Er moet nu gewoon eerst goed onderzoek worden gedaan en daarna moet duidelijk worden aangegeven wat precies de regels zijn. Het kan niet zo zijn dat hier in Nederland met één besmet blaadje alles wordt gekapt, terwijl er aan de andere kant van de grens in Duitsland of België niks aan de hand is. Door buitenlandse collega's wordt de problematiek zoals we die hier hebben lang niet altijd onderstreept. In het buitenland is het niet altijd een issue.”

Aan de andere kant ziet Van de Mortel dat de hele discussie in Nederland voor de handel gelukkig nog nauwelijks gevolgen heeft. “Wij leveren aan bouwmarkten en supermarkten in heel Europa. En mijn gevoel zegt dat de angst die onder de kwekers heerst nog niet, zoals bij buxus, onder de afzetkanalen is doorgedrongen. We zien wel een verschuiving van de vraag door het jaar heen, waarbij we de laatste twee jaar meer afzet in het voorjaar, dan in het najaar hebben gehad. Maar dat kan volgend jaar weer anders zijn.”

Risicospreiding

Dutch Garden Plants is volgens Van de Mortel in

de wijde omtrek één van de weinige bedrijven die op grote schaal prunussen kweekt. Neem je als kwekerij met maar twee teelten, te weten coniferen en prunussen, toch niet een bijzonder groot risico? Van de Mortel: “In onze ogen is het risico nog wel te overzien. Zo nemen we alle prunusstekken af van verschillende stekbedrijven en bovendien telen we niet op één, maar op diverse locaties. Ondertussen zijn we ook druk doende om er andere teelten bij te zoeken. Het is zeker niet zo dat we over dertig jaar nog steeds alleen maar prunussen en coniferen hebben.”

Einde prunusteelt?

Betekent de quarantaineziekte Xanthomonas hier te lande wellicht een vroegtijdig einde voor de prunusteelt? Van de Mortel: “Er komt zeker een oplossing, want er is en blijft gewoon veel vraag naar prunussen. Het zou gek zijn als dit het einde zou betekenen.”

Xanthomonas en Pseudomonas
De vrij nieuwe bladvlekkenziekte in de *Prunus laurocerasus* (laurierkers) wordt volgens het Nationaal Referentie Laboratorium van de Plantenziektenkundige Dienst veroorzaakt door de bacteriesoorten *Xanthomonas arboricola* pv. *pruni* en *Pseudomonas syringae* pv. *morsprunorum*. Xanthomonas is een bacterie waarvoor binnen de EU de quarantainestatus geldt. Dit betekent dat planten die door deze bacterie zijn aangeast niet meer mogen worden verhandeld. De bacterie die wereldwijd verspreid voor komt, infecteert het prunusblad via de natuurlijke openingen en beschadigingen. Ook takken en twijgen kunnen worden aangetast en reageren met de vorming van kankers, waarin de bacterie zich handhaaft. Vanuit deze infecties kunnen nieuwe infecties ontstaan. De symptomen ontwikkelen zich in Nederland vooral in het najaar maar kunnen (met name bij laurierkers) ook voorkomen in het eerste deel van de zomer, zo is uit recent onderzoek gebleken. Naast verspreiding van de ziekte via besmet plantmateriaal kan de bacterie ook verspreid worden via water en nevel dat bacteriën uit de bladvlekken en stengelkankers meeneemt. Een andere belangrijke verspreidingsbron is contactoverdracht tijdens handelingen in het gewas. Hierbij kunnen bacteriën met gereedschap, handen en allerlei materialen van zieke naar gezonde planten worden overgebracht.

Meer informatie: <http://www.naktuinbouw.nl/onderwerp/bladvlekkenziekte-prunus>